

Millist õigust kohaldatakse? - Rootsi

SISUKORD

- 1 Kehtivate õigusnormide allikad
  - 1.1 Riigi õigusnormid
  - 1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid
  - 1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid
- 2 Kollisiooninormide rakendamine
  - 2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel
  - 2.2 Tagasisaade ja edasiviide
  - 2.3 Kohaldatava õiguse muutumine
  - 2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid
  - 2.5 Välisriigi õiguse tõendamine
- 3 Kollisiooninormid
  - 3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid
  - 3.2 Lepinguvälised kohustused
  - 3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)
  - 3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine
  - 3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus
  - 3.6 Abieluvara
  - 3.7 Testamendid ja pärimine
  - 3.8 Kinnisvara
  - 3.9 Maksejõuetus

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Rahvusvaheline eraõigus on Rootsis kodifitseeritud ainult osaliselt ning see koosneb õigusaktidest ja pretsedendiõigusest. Õigusaktide peamine eesmärk on nende rahvusvaheliste konventsioonide jõustamine, millega Rootsi on ühinenud. Peamised õigusnormid on järgmised.

Abielu ja lapsed

- Abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (*Lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*; rootsikeelne lühend „IÄL“) 3. peatüki paragrahvid 4 ja 6

- Abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva määruse (*Förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*; „NÄF“) paragrahvid 9, 12 ja 13
- Lapsendamisega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (*Lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption*; „IAL“) paragrahv 2
- Isadusega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse (*Lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor*; „IFL“) paragrahvid 2, 3 ja 6
- Abikaasade ja elukaaslaste varaliste suhetega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse (*Lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden*; „LIMF“) paragrahvid 3–5
- 1996. aasta Haagi konventsiooni käsitleva seaduse (*Lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention*) paragrahv 1 ning vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva 1996. aasta Haagi konventsiooni artiklid 15–22
- Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikkel 15 ja ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 2007. aasta Haagi protokoll

Pärimine

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012 (mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist) artiklid 20–38

Lepingud ja ost-müük

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I määrus“)
- Käskveksleid käsitleva seaduse (*Växellagen 1932:130*) paragrahvid 79–87
- Tšekke käsitleva seaduse (*Checklagen 1932:131*) paragrahvid 58–65
- Kaupade müügi suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus (*Lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*; „IKL“)
- Töötajate kaasamise seaduse (*Lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet*; „MBL“) paragrahvid 25a, 31a ja 42a
- Teatavate kindlustuslepingute suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus (*Lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*)
- Kaubandusliku meresõidu seadustiku (*Sjölagen 1994:1009*) 13. peatüki paragrahv 4 ja 14. peatüki paragrahv 2
- Tarbijalepinguid käsitleva seaduse (*Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*) paragrahv 14
- Tarbijate kaitset seoses puhkuseosakute ja pikaajaliste puhkusetoodetega käsitleva seaduse (*Lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*) 1. peatüki paragrahv 4
- Kaug- ja lävemüüki käsitleva seaduse (*Lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*) 3. peatüki paragrahv 14
- Tarbijale müügi seaduse (*Konsumentköplagen 1990:932*) paragrahv 48

Kahju hüvitamine

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II määrus“)
- Liiklusõnnetusega tekitatud kahju käsitleva seaduse (*Trafikskadelagen 1975:1410*) paragrahvid 8, 14 ja 38
- Rootsi ja Norra vahel 9. veebruaril 1972 sõlmitud põhjapõtrade karjatamise konventsiooni käsitleva seaduse (*Lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*) paragrahv 1
- Taani, Soome, Norra ja Rootsi vahel 19. veebruaril 1974 sõlmitud keskkonnakaitsekonventsiooni käsitleva seaduse (*Lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*) paragrahv 1

Maksejõuetus

- Nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta („maksejõuetuse määrus“) artiklid 4, 8–11, 14, 15, 28 ja 43 (Euroopa Parlament ja nõukogu on võtnud vastu muudetud määruse, mis jõustus 2015. aasta suvel)
- Taanis, Soomes, Islandil või Norras asuva varaga seotud maksejõuetuse suhtes kohaldatavaid õigusnorme käsitleva seaduse (*Lag (1934:67) med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*) paragrahvid 1, 3 ja 5–8
- Taanis, Soomes, Islandil või Norras ilmnenu maksejõuetuse tagajärgi käsitleva seaduse (*Lag (1934:68) om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*) paragrahvid 1, 4–9 ja 13
- Teises Põhjamaade riigis asuva varaga seotud maksejõuetust käsitleva seaduse (*Lag (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*) paragrahvid 1, 3–8 ja 12
- Teises Põhjamaade riigis ilmnenu maksejõuetuse mõju käsitleva seaduse (*Lag (1981:7) om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*) paragrahvid 1, 4–9, 13 ja 14

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Rootsi on ühinenud järgmiste mitmepoolsete konventsioonidega, millega sätestatakse kohaldatavat õigust käsitlevad eeskirjad. Rootsi lähenemisviis rahvusvahelistele lepingutele on dualistlik ning kõnealused mitmepoolsed konventsioonid tuleb inkorporeerida Rootsi õigusesse (vt eespool).

Rahvaste Liiga

- 1930. aasta konventsioon käskvekslite ja lihtvekslitega seotud kollisiooninormide kohta
- 1931. aasta konventsioon tšekkidega seotud kollisiooninormide kohta

Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents

- 1955. aasta konventsioon kaupade rahvusvahelise müügi suhtes kohaldatava õiguse kohta
- 1961. aasta konventsioon testamendi vormiga seotud kollisiooninormide kohta
- Vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlev 1996. aasta konventsioon
- Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 2007. aasta Haagi protokoll

Euroopa Liit

- Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse 1980. aasta konventsioon (pärast 17. detsembrist 2009 sõlmitud lepingutele kohaldatakse konventsiooni asemel Rooma I määrust)

Põhjamaade konventsioonid

- Taani, Soome, Islandi, Norra ja Rootsi vaheline 1931. aasta konventsioon, milles sätestatakse abielu, lapsendamist ja eestkostet käsitleva rahvusvahelise eraõiguse normid (viimati muudetud 2006. aasta muutmiskonventsiooniga)
- Rootsi, Taani, Soome, Islandi ja Norra vaheline 1933. aasta konventsioon maksejõuetuse kohta („Põhjamaade maksejõuetuskonventsioon“)
- Taani, Soome, Islandi, Norra ja Rootsi vaheline 1934. aasta konventsioon pärimise, testamentide ja pärandvara valitsemise kohta (viimati muudetud 2012. aasta muutmiskonventsiooniga)
- Taani, Soome, Norra ja Rootsi vaheline 1974. aasta keskkonnakonventsioon

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

- Rootsi ja Norra vahel 1972. aastal sõlmitud põhjapõtrade karjatamise konventsioon (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*)

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Rootsi õiguses puudub õigusnorm, mis kohustab kohtuid kohaldama välisriigi õigust omal algatusel. Küsimust on käsitletud peamiselt pretsedendiõiguses ning eristatakse vabatahtlikku menetlust (*dispositiva mål*), st menetlust küsimustes, mille pooled võivad lahendada kokkuleppega, ja kohustuslikku menetlust (*indispositiva mål*), st menetlust küsimustes, mille saab lahendada ainult kohus. Tsiviilkohtumenetlustes, kus pooltel on õigus ise omavahel kokku leppida, kohaldatakse välisriigi õigust ainult

menetluspoole taotlusel. On näiteid paljudest välisriikidega seotud juhtudest, milles on kohaldatud Rootsi õigust, sest kumbki pool ei ole välisriigi õiguse kohaldamist taotlenud. Menetlustes, mille puhul kohtuväline kokkulepe ei ole võimalik, näiteks isaduse tuvastamisel, on aga palju näiteid juhtudest, milles kohus on omal algatusel kohaldanud välisriigi õigust.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Rootsi rahvusvahelises eraõiguses üldiselt tagasisaadet ja edasiviidet ei aktsepteerita. Erandiks on siiski käskveksleid käsitleva seaduse paragrahvi 79 lõige 2 ja tšekke käsitleva seaduse paragrahvi 58 lõige 2, mis puudutavad välisriigi kodaniku õigust teha käskvekslite või tšekkidega seotud tehinguid. Põhjuseks on asjaolu, et kõnealused sätted põhinevad rahvusvahelistel konventsioonidel. Veel üks erand on sätestatud teises Põhjamaade riigis ilmnunud maksejõuetuse mõju käsitleva seaduse paragrahvi 9 lõikes 2. Seoses abielu ametliku kehtivusega tunnustatakse tagasisaadet ja edasiviidet abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvi 1 lõikes 7.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Rootsi rahvusvahelises eraõiguses puudub üldine õigusnorm ühendava teguri muutumise kohta: küsimust reguleerib iga juhtumi korral erinev seadus. Näiteks on abikaasade ja elukaaslaste varaliste suhetega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse paragrahvi 4 lõikes 1 sätestatud: „Kui kohaldatavas õiguses ei ole kokku lepitud, on kohaldatavaks õiguseks pärast abiellumist abikaasade alaliseks elukohaks (*hemvist*) saanud riigi õigus“, ja sama seaduse paragrahvi 4 lõikes 2 on märgitud, et „kui mõlemad abikaasad asusid hiljem elama teise riiki ja elasid seal vähemalt kaks aastat, kohaldatakse kõnealuse riigi õigust“.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Rootsi rahvusvahelise eraõiguse üldiseks põhimõtteks on, et välisriigi õiguse sätet ei tohiks kohaldada, kui selle kohaldamine oleks ilmselgelt vastuolus Rootsi õigussüsteemi aluspõhimõtetega. Sellised sätted sisalduvad paljudes rahvusvahelist eraõigust käsitlevates õigusaktides, kuid see ei tähenda siiski, et avaliku korraga seotud piirang peab tuginema õigusaktile. Väga vähestes kohtuotsustes on leitud, et välisriigi õigust ei saa kohaldada avaliku korraga seotud põhjendusel.

Seda, millised Rootsi õigusnormid on rahvusvaheliselt kohustuslikud, otsustab tavaliselt kohus.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kui kohus leiab, et kohaldada tuleks välisriigi õigust, kuid ei tunne välisriigi õiguse sisu, saab toimida kahel viisil: kohus uurib asja ise või palub poolel esitada vajalik teave. Valik sõltub sellest, kumb viis on otstarbekam. Kui kohus otsustab asja ise uurida, võib ta kasutada justiitsministeeriumi abi. Üldiselt on kohtu roll kohustuslikes menetlustes aktiivsem kui vabatahtlikes menetlustes (vt eespool). Vabatahtlikus menetluses, kus pooled võivad omavahel kokku leppida, võib kohus jätta uurimise menetluse poolele.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Rootsi on lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse 1980. aasta konventsiooni osalisriik. Mõnes valdkonnas kehtivad muud õigusnormid. Pärast 17. detsembrist 2009 sõlmitud lepingutele kohaldatakse konventsiooni asemel Rooma I määrust.

Kaupade müüki reguleerib kaupade müügi suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus, millega on siseriikliku õigusesse üle võetud 1955. aasta Haagi konventsioon kaupade rahvusvahelise müügi suhtes kohaldatava õiguse kohta. Seadus on Rooma I määruse suhtes esimuslik. See ei hõlma siiski tarbijalepinguid. Paragrahv 3 lubab ostjal ja müüjal määrata kohaldatav õigus kindlaks kokkuleppel. Paragrahvis 4 on sätestatud, et kui pooled ei ole kohaldatavat õigust valinud, kohaldatakse müüja alalise asukoha riigi õigust. Kõnealusest reeglist tehakse erand, kui müüja on tellimuse vastu võtnud ostja asukohariigis, ning börsil või enampakkumisel tehtud ostude puhul.

Rooma I määrusest tehakse erand ka mõnede **tarbijalepingute** puhul. Tarbijale müügi seaduse paragrahvis 48, tarbijalepinguid käsitleva seaduse paragrahvis 14, tarbijate kaitset seoses puhkuseosakute ja pikaajaliste puhkusetoodetega käsitleva seaduse 1. peatüki paragrahvis 4 ning kaug- ja lävemüüki käsitleva seaduse 3. peatüki paragrahvis 14 on sätestatud erieeskirjad, mille eesmärk on kaitsta tarbijaid kollisiooninormide eest. Neis on sätestatud, et teatud olukorras kohaldatakse EMP liikmesriigi õigust, kui sellega on tagatud tarbija parem kaitse.

Käskveksleid käsitleva seaduse paragrahvides 79–87 ja tšekke käsitleva seaduse paragrahvides 58–65 on sätestatud **käskveksleid ja tšekke** puudutavad erinormid. Need põhinevad 1930. aasta Genfi konventsioonil käskvekslite ja lihtvekslitega seotud kollisiooninormide kohta ja 1931. aasta Genfi konventsioonil tšekkidega seotud kollisiooninormide kohta.

Teatavaid **kahjukindlustuslepinguid** reguleerib teatavate kindlustuslepingute suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Lepinguväliste kohustuse suhtes kohaldatavat õigust reguleerib Rooma II määrus.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Rootsi rahvusvahelises eraõiguses on isiku staatuse määramisel olnud peamine ühendav tegur tema kodakondsus. Nüüd on aga nii palju juhtumeid, milles kodakondsuse asemel on peamiseks ühendavaks teguriks alaline elukoht, et ei saa rääkida enam isiku staatust määravast ühest ja ainsast ühendavast tegurist. Rootsi rahvusvahelises eraõiguses määratakse „isiku staatus“ tema õigus- ja teovõime ning nime alusel.

Vastavalt abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse 1. peatüki paragrahvile 1 tuleb Rootsis **abiellumise õigus** kindlaks määrata Rootsi õiguse kohaselt, kui üks pooltest on Rootsi kodanik või tema alaline elukoht on Rootsis. Vastavalt abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvile 1 kehtivad samasugused eeskirjad seoses teiste Põhjamaadega.

Abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse 4. ja 5. peatükis ning abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvides 14–21a on sätestatud **eestkostet ja hooldust** puudutavad erinormid.

Seoses **lepingute sõlmimise teovõimega** sisaldub vastus osaliselt Rooma I määruse artiklis 13. Käskvekslite või tšekkidega seotud lepingute sõlmimise teovõime suhtes kohaldatakse käskveksleid käsitleva seaduse paragrahvi 79 ja tšekke käsitleva seaduse paragrahvi 58.

Kohtumenetluse seadustiku (*rättegångsbalken*) 11. peatüki paragrahvis 3 on sätestatud **hagejaks ja kostjaks olemise teovõimet** puudutav erinorm, mille kohaselt välisriigi kodanik, kes enda koduriigis ei saa kohtumenetluses osaleda, võib seda Rootsis siiski teha, kui ta on Rootsi õiguse kohaselt teovõimeline.

Rootsi rahvusvahelise eraõiguse kohaselt kuuluvad **nimega seotud küsimused** isikustaatus valdkonda. See tähendab, et kui näiteks üks abikaasa võtab endale teise abikaasa nime, siis ei käsitata seda abielu õigusliku tagajärjena isiklikus sfääris. Isikunimede seaduse (*namnlagen*, 1982:670) paragrahvi 50 kohaselt ei kohaldata seadust Rootsi kodanike suhtes, kelle alaline elukoht on Taanis, Norras või Soomes; siit võib järeldada, et seadust kohaldatakse Rootsi kodanike suhtes, kelle alaline elukoht on mujal. Paragrahvis 51 on sätestatud, et seadust kohaldatakse välisriigi kodaniku suhtes, kelle alaline elukoht on Rootsis.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

Rootsi materiaalõiguses ei eristata **abielust ja väljaspool abielu sündinud lapsi** ning Rootsi rahvusvahelises eraõiguses puuduvad konkreetsed kollisiooninormid, mille alusel otsustatakse, kas laps on sündinud abielust või väljaspool abielu või kas lapse saab tagantjärele seaduslikuks tunnistada.

Seoses **isaduse** tuvastamise suhtes kohaldatava õigusega kehtivad erinevad isaduse eeldamise ja kohtus tuvastamise õigusnormid. Isaduse eeldamist reguleerib isadusega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse paragrahv 2. Selles on sätestatud, et meest, kes on või on olnud abielus lapse emaga, käsitatakse lapse isana, kui see tuleneb selle riigi õigusest, millest sai lapse sündimisel lapse elukohariik, või kui selle õiguse kohaselt ei käsitata isana kedagi, kui see tuleneb selle riigi õigusest, mille kodanikuks laps sündimisel sai. Kui lapse sündimisel sai tema alaliseks elukohaks Rootsi, lahendatakse küsimus siiski alati kooskõlas Rootsi õigusega. Kui isadus tuleb tuvastada kohtus, kohaldab kohus selle riigi õigust, mis oli lapse alaliseks elukohaks esimese astme kohtu otsuse tegemise ajal.

Lapsendamisega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvi 2 lõike 1 kohaselt peab **lapsendamistaotlust** arutav Rootsi kohus kohaldama Rootsi õigust. Paragrahvi 2 lõikes 2 on siiski sätestatud, et kui taotlus on seotud alla 18-aastase lapsega, peab kohus kaaluma, kas taotleja või laps on kodakondsuse, alalise elukoha või muu asjaolu tõttu seotud teise riigiga ja kas see võib põhjustada lapsele raskusi, kui kõnealusel riigis lapsendamist ei tunnustata.

Seoses lapsendamise õiguslike tagajärgedega juhul, kui välisriigi lapsendamismäärus Rootsis kehtib, käsitletakse lapsendatud last eestkoste ja ülalpidamise seisukohast lapsendaja lapsena, kes on sündinud Rootsis kehtivast abielust. Pärimise puhul näeb seadus siiski ette, et lapsendatud last ja lapsendaja enda lapsi koheldakse võrdselt üksnes siis, kui lapsendamine toimus Rootsis. Kui lapsendamine toimus välisriigis, määratakse lapsendatud lapse pärimisõigus kooskõlas õigusega, mis üldiselt reguleerib pärimisõigust, st kodakondsusriigi õigusega.

Lapse ülalpidamise kohustuse suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevale 2007. aasta Haagi protokollile. Üldreeglina kohaldatakse ülalpidamiskohustuse suhtes lapse alalise elukoha riigi õigust. Kui isik, kes on selle õiguse kohaselt ülalpidamiskohustuslane, ei maksa lapsele elatist, kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust. Kui isik, kes on kummagi õiguse kohaselt ülalpidamiskohustuslane, ei maksa lapsele elatist ja mõlemad on sama riigi kodanikud, kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

Abiellumise õiguse kohta vt eespool punkt 3.3. Üldreeglina loetakse abielu lehtivaks, kui see on kehtiv abielu sõlmimise riigis (abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse 1. peatüki paragrahv 7).

Abielu õiguslikud tagajärjed võib jagada kaheks – isikliku eluga seotud tagajärjed ja abieluvaraga seotud tagajärjed (vt allpool punkt 3.6). Abielu peamine isikliku eluga seotud tagajärg seisneb selles, et abikaasadel on vastastikune kohustus teineteist üleval pidada. Rootsi rahvusvahelises eraõiguses ei peeta abielu õiguslikeks tagajärgedeks abikaasa pärimisõigust, teise abikaasa nime võtmist või kohustust pidada üleval teise abikaasa lapsi ning kohaldatava õiguse määravad kindlaks pärimist, isikunimesid jne käsitlevad kollisiooninormid.

Abikaasa ülalpidamise kohustuse suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevale 2007. aasta Haagi protokollile. Üldreeglina kohaldatakse ülalpidamiskohustuse suhtes ülalpidamiskohustuslase alalise elukoha riigi õigust. Kui üks abikaasa on selle õiguse kohaldamise vastu ja abielu on tihedamalt seotud muu riigi õigusega (eelkõige abikaasade viimase ühise alalise elukoha riigi õigusega), kohaldatakse selle riigi õigust.

Abielulahutusega seotud küsimuste suhtes on abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse 3. peatüki paragrahvi 4 lõikes 1 sätestatud, et Rootsi kohus peab kohaldama Rootsi õigust. Paragrahvi 4 lõikes 2 on ette nähtud erand, mida kohaldatakse juhul, kui mõlemad abikaasad on välisriigi kodanikud ja kumbki neist ei ole Rootsis alaliselt elanud vähemalt ühe aasta jooksul.

Rootsi materiaaõiguses ei ole abikaasade **lahuselu** või **abielu tühistamist** ette nähtud ning puuduvad ka sellistel juhtudel üldiselt kohaldatavad kollisiooninormid. Seoses Põhjamaadega on abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvis 9 sätestatud, et abikaasade lahuselu korral kohaldab kohus oma asukohariigi õigust.

3.6 Abieluvara

Abieluvara suhtes kohaldatavat õigust reguleerib abikaasade ja elukaaslaste varaliste suhetega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitlev seadus. Seaduse paragrahv 3 võimaldab abikaasadel või abielluda kavatsevatel isikutel sõlmida kirjaliku lepingu, milles on sätestatud, et nende abieluvara suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus lepingu sõlmimise ajal on neist ühe alaline elukoht või mille kodanik üks neist on.

Kui abikaasad ei ole sõlminud kehtivat kokkulepet kohaldatava õiguse kohta, on seaduse paragrahvi 4 kohaselt kohaldatavaks õiguseks selle riigi õigus, kuhu nad asuvad alaliselt elama pärast abiellumist. Kui mõlemad abikaasad asuvad hiljem elama teise riiki ja elavad seal vähemalt kaks aastat, kohaldatakse selle riigi õigust. Kui aga mõlema abikaasa alaline elukoht juba oli selles riigis abielu ajal või mõlemad on selle riigi kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust alates sinna elama asumise hetkest.

Seaduse paragrahvis 5 on sätestatud, et kokkulepe kohaldatava õiguse kohta on kehtiv, kui see on sõlmimise ajal kooskõlas abieluvara suhtes kohaldatava õigusega. Kui kokkulepe kohaldatava õiguse kohta sõlmitakse enne abiellumist, on see kehtiv, kui see on kooskõlas õigusega, mida hakatakse kohaldama abiellumise korral. Kokkulepe kohaldatava õiguse kohta on vormiliselt kehtiv, kui see vastab selle riigi õiguse vorminõuetele, kus see on sõlmitud või kus on abikaasade alaline elukoht.

Põhjamaadega seoses on abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitlevas seaduses sätestatud erinormid.

3.7 Testamendid ja pärimine

Testamendi ja pärimisega seoses kohaldatavaid kollisiooninorme reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist. Määruses sätestatud kollisiooninormid on kohaldatavad sõltumata sellest, kas rahvusvaheline seos on liikmesriigi või kolmanda riigiga.

Testamendi kehtivust reguleerivad rahvusvahelise pärimise seaduse (*Lagen (2015: 417) om arv i internationella situationer*) – millega on siseriiklikku õigusesse üle võetud 1961. aasta Haagi konventsioon testamendi vormiga seotud kollisiooninormide kohta – 2. peatüki paragrahvis 3 sätestatud erinormid. Testamenti peetakse vormiliselt kehtivaks, kui see vastab testamendi koostamise riigi või selle riigi õiguse vorminõuetele, kus oli testaatori alaline elukoht või mille kodanik testaator oli testamendi koostamise või oma surma ajal. Kui testament on seotud kinnisvaraga, peetakse seda samuti vormiliselt kehtivaks, kui see vastab selle riigi õiguse vorminõuetele, kus kinnisvara asub. Sama kehtib ka testamendi tühistamise kohta. Tühistamine kehtib, kui see on kooskõlas õigusega, mille kohaselt on testament vormiliselt kehtiv.

3.8 Kinnisvara

Asjaõiguses kehtivad kollisiooninormid ainult teatavatel juhtudel, mis on seotud laevade, õhusõidukite, finantsinstrumentide ja õigusvastaselt kõrvaldatud kultuuriobjektidega, ning teatavaid olukordi reguleerivad Põhjamaade maksejõuetuse konventsioon ja maksejõuetuse määrus.

Näiteks vallas- ja kinnisvara müümise ja hüpoteegiga koormamise puhul määratakse õiguslikud tagajärjed kooskõlas selle riigi õigusega, kus vara müügi või hüpoteegi seadmise ajal asus. Kõnealune õigus määrab kindlaks omandiõiguste laadi, kuidas omandiõigused tekivad ja lõpevad, millised on vorminõuded ja millised õigused tekivad omandiõigusest kolmandatele isikutele.

Seoses välisriigi pandiõigusega on kohtupraktikas sedastatud, et kui müüja teadis pandiõiguse tekkimise ajal, et vara viiakse Rootsi ja pandiõigus Rootsis ei kehti, oleks müüja pidanud kasutama panti, mis vastab Rootsi õiguse nõuetele. Lisaks puuduvad välisriigi pandiõigusel õiguslikud tagajärjed, kui vara Rootsi viimisest on möödunud teatud aeg. Eeldatakse, et välisriigi võlausaldajal on olnud aega nõuda uue pandi seadmist või võlga sisse nõuda.

3.9 Maksejõuetus

Rootsis ilmnenu maksejõuetuse korral kohaldatakse Rootsi õigust nii maksejõuetusmenetluse kui ka teiste küsimuste, näiteks menetluse algatamise tingimuste suhtes.

Teiste Põhjamaadega seotud juhtudel määratakse kohaldatav õigus kindlaks erinormide alusel, mis põhinevad 1933. aasta Põhjamaade maksejõuetuse konventsioonil ning lisati Rootsi õigusesse 1981. aastal jõustunud õigusaktiga. Soome puhul kohaldatakse siiski maksejõuetuse määrust (vt allpool) ning Islandi puhul 1934. aasta õigusaktis sätestatud norme. Põhjamaade maksejõuetuse konventsiooni üldpõhimõtte on, et ühes osalisriigis algatatud maksejõuetusmenetlus hõlmab ka seda võlgniku vara, mis asub teises osalisriigis. Selliseid küsimusi nagu võlgniku õigus kontrollida oma vara ja pankrotivara hulka arvatav vara reguleerib üldiselt selle riigi õigus, kus maksejõuetusmenetlus toimub.

Maksejõuetuse määrukses on sätestatud erinormid, mida kohaldatakse ELi liikmesriikidega seotud asjades.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 13/04/2018